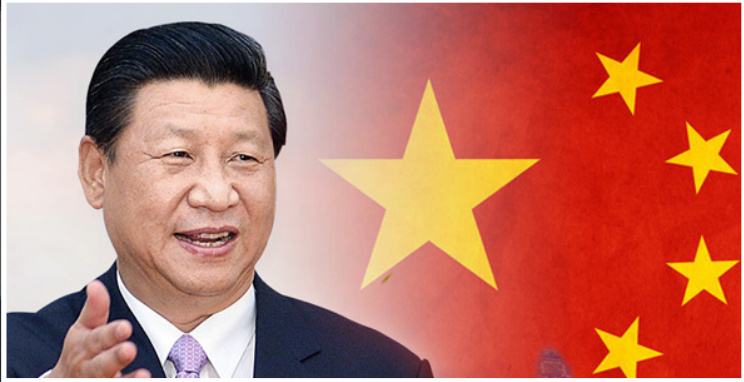

บทเรียนการใช้ soft power ของ จีน

นารเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของจีนในช่วงระยะเวลา ๔๐ ปีที่ผ่านมา ภายหลังจากการใช้นโยบายปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจเพื่อการเปิดประเทศของ เต็ง เสี่ยวผิง ในปี ๑๙๗๘^๑ และคำกล่าวของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ที่ได้กล่าวไว้ในปี ๒๐๑๔ ว่า “เราควรเพิ่ม Soft Power ของจีนเพื่อส่งข้อความจากจีนถึงชาวโลกให้ดียิ่งขึ้น”^๒ เป็นการตอกย้ำว่าเขาจะยังคง ยึดมั่นแนวทางการพัฒนาประเทศและขยายอิทธิพลของจีนด้วย Soft Power (พลังอำนาจอ่อน) ต่อไป

นี่คือประจักษ์พยานที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญของ Soft Power อย่างไรก็ตาม การใช้ Soft Power ไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ เกิดขึ้นมานานตั้งแต่ยุคโบราณแล้ว และมีใช้เพียงประเทศมหาอำนาจอย่างเดียว ประเทศอื่น ๆ ก็มีการใช้ Soft Power ในการดำเนินนโยบายของตนเองเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ดังนั้นในบทความนี้จึงได้ศึกษาการใช้ Soft Power ของจีนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุม เป้าหมายทางเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ และนำบทเรียนที่ได้มาสังเคราะห์แนวความคิดเชิงนโยบายในการใช้ Soft Power ของไทย มาสนับสนุนการพัฒนาประเทศในกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีต่อไป

CHINA'S PROPOSED
BELT AND ROAD INITIATIVE

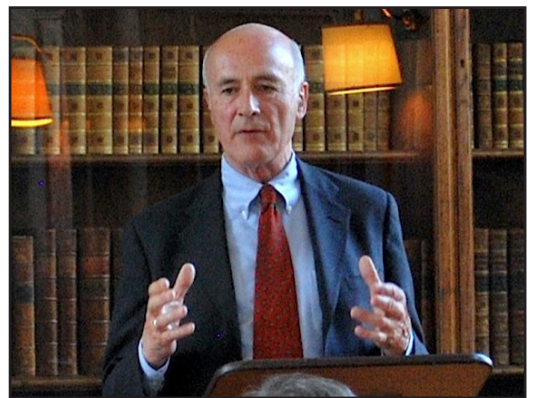
สู่การใช้ soft power ของ ไทย

โดย กองศึกษายุทธศาสตร์ ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ กรมยุทธศึกษาทหารเรือ

การวิเคราะห์การใช้ Soft Power ของจีนจำเป็นที่ผู้อ่านจะต้องมีความเข้าใจพื้นฐานของ Soft Power เบื้องต้นว่าอะไรคือ Soft Power การผลิต Soft Power และเครื่องมือเชิงนโยบายที่รัฐต่าง ๆ ส่งผ่านกระแสพลังอำนาจเพื่อจะได้มองภาพการใช้ Soft Power ของจีนได้อย่างชัดเจน และก่อนจะกล่าวถึง Soft Power จึงขอเริ่มที่ความหมายโดยทั่วไปของคำว่า “Power” (พลังอำนาจ)^๓ เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน Power เป็นความสามารถที่ทำให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่พวกเขาไม่อยากทำ การได้มาซึ่งอำนาจมีหลายวิธีการโดยขึ้นอยู่กับทรัพยากรที่มาของอำนาจและพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่นำไปสู่การได้พลังอำนาจ สำหรับรูปแบบพลังอำนาจหลักมีอยู่ ๒ ประการ ได้แก่ Soft Power และ Hard Power (พลังอำนาจแข็ง) นอกจากนี้ยังมี พลังอำนาจฉลาด (Smart Power) ซึ่งเป็นการใช้ Soft Power ร่วมกับ Hard Power อย่างไรก็ตาม การได้มาซึ่งพลังอำนาจนั้นผันแปรไปในแต่ละยุคตามพัฒนาการของโลก เนื่องจากทรัพยากรที่ทำให้เกิดอำนาจนั้นเปลี่ยนแปลงไป ดังเช่นในยุคเก่าการได้อำนาจอาจจะเป็นการใช้อาวุธ เช่น หัรบบริเวเคลียร์ ความสามารถทางด้านอุตสาหกรรม การวางกำลังรถถังตามแนวชายแดนในยุโรปตะวันออก เป็นต้น แต่ในยุคข้อมูลข่าวสารเฉกเช่นปัจจุบัน การใช้วิธีการดังกล่าวเป็นเรื่องล้าสมัยอันนำมาสู่ความจำเป็นที่จะต้องจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจใหม่^๔

Joseph Nye ได้ให้คำจำกัดความ Soft Power ไว้ว่า “ความสามารถที่ทำให้ได้รับสิ่งที่ต้องการด้วยการโน้มน้าวมากกว่าการบังคับขู่เข็ญ” พร้อมกับให้ข้อสังเกตว่า “Soft Power สามารถพัฒนาผ่านความสัมพันธ์กับพันธมิตร ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม” ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดความเชื่อถือนางกว้าง ดังนั้นความหมายอย่างกว้าง ๆ ของ Soft Power จึงหมายถึงความสามารถที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นด้วยวิธีการดึงดูดใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง^๕ และด้วยเหตุที่ Soft Power มีที่มาจากดึงดูด ดังนั้นการทำความเข้าใจที่มาของ Soft Power และสิ่งทำให้เกิดการดึงดูด จำต้องเข้าใจกระแสพลังอำนาจ (Power Currencies) ที่ทำให้เกิดการดึงดูดใจ ทั้งนี้กระแสพลังอำนาจอย่างน้อย ๓ ประการ ที่ทำให้เกิดการดึงดูดใจ ได้แก่ ความงาม (Beauty) ความรุ่งเรือง (Brilliance) และความอ่อนโยน (Benignity)

ความอ่อนโยนเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของผู้กระทำที่แสดงต่อผู้อื่น อาจหมายถึงมารยาทที่ดีที่แสดงต่ออีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นกระแสพลังอำนาจที่ใช้ร่วมกับความบริสุทธิ์ใจซึ่งกันและกัน ในกรณีนี้ Soft Power จะมาจากความภาคภูมิใจและความเห็นอกเห็นใจ ในขณะที่ความรุ่งเรืองเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของผู้กระทำกับการงาน ซึ่งหมายถึง การมีประสิทธิภาพในการดำเนินการสูงจนประสบความสำเร็จ ความรุ่งเรืองเป็นกระแสพลังอำนาจที่เป็นการเรียนรู้จากความสำเร็จของผู้อื่น Soft Power จึงเกิดจากความชื่นชมในความสำเร็จ สำหรับความงามเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของผู้แสดงกับอุดมคติ ค่านิยม ความมุ่งหมาย และวิสัยทัศน์ เมื่อผู้แสดงเป็นตัวแทนของอุดมคติ ค่านิยม

ความมุ่งมั่น และวิสัยทัศน์ ซึ่งอยู่ในกลุ่มที่มีเป้าหมายเดียวกันเขาจะได้รับการสนับสนุนด้านกำลังใจ คำแนะนำ ประสบการณ์เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์นั้นคือแรงบันดาลใจเป็น Soft Power ที่กำเนิดจากความงาม

การผลิต Soft Power

ความอ่อนโยน มีหลายรูปแบบ เช่น การปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างดี การมีน้ำใจ ความไม่เห็นแก่ตัว การแสดงพฤติกรรมในลักษณะที่ไม่เป็นอันตรายหรือไม่เผชิญหน้ากับผู้อื่น ความอ่อนโยนต้องตั้งอยู่ในความเมตตา และความดีงาม ความอ่อนโยนทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความเห็นอกเห็นใจ

ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำเป็นผู้รักสันติและมีเจตนาดี ซึ่งเชิญชวนให้เกิดความร่วมมือ วิธีการนี้เป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจซึ่งกันและกัน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นการต่างตอบแทน ซึ่งสามารถกระทำได้ทั้งทวิภาคีหรือพหุภาคี ในระบบระหว่างประเทศมักจะมีกลไกป้องกันการไม่ตอบสนองต่างตอบแทนที่ซับซ้อนด้วยการใช้กระแสพลังอำนาจทั้งนุ่มนวลและแข็งกร้าว เพื่อให้มีการใช้ Soft Power ได้ต่อไป

ความรุ่งเรือง ในมุมมองด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น กำลังทหารที่แข็งแกร่งและน่าเกรงขาม เศรษฐกิจที่มั่งคั่ง ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูง สำหรับในบริบทนี้หมายถึงคุณสมบัติของผู้หนึ่งผู้ใดหรือบางสิ่งบางอย่างที่มีศักยภาพหรือได้รับความสำเร็จ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้ผู้อื่นที่ต้องการความสำเร็จในลักษณะเดียวกันเข้ามาเรียนรู้ ความรุ่งเรืองนำไปสู่ความรู้สึกชื่นชม ซึ่งจะนำไปสู่การเลียนแบบ การแข่งขัน ความเคารพนับถือ หรือความหวาดกลัว ตลอดจนความยำเกรง ผู้ที่เป็นต้นแบบจะมีชื่อเสียงและได้รับการยกย่อง กลายเป็นผู้มีอิทธิพลและยากที่จะถูกต่อต้าน รัฐอาจนำความสามารถหรือความสำเร็จบางส่วนหรือทั้งหมดของรัฐที่ประสบความสำเร็จไปใช้ เช่น การดำเนินการ การวางนโยบาย การจัดตั้งสถาบัน การจัดทำวิสัยทัศน์ การกำหนดค่านิยม และอุดมการณ์ เป็นต้น ผลที่ตามมาจากการชื่นชม การรับไปใช้ และความผูกพันที่เกิดขึ้น อาจจะทำให้ความเกลียดชังระหว่างบุคคลหรือรัฐหมดไป แต่การเลียนแบบก็ไม่ได้นำไปสู่การยอมรับหรือนิ่งเฉยเสมอไป

ความงาม ในบริบททางการเมืองหมายถึง การสะท้อนภาพให้เห็นว่าผู้กระทำมีความใกล้ชิดกับ เป้าหมายต่างๆ มากขึ้น ทั้งในด้านการแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น ค่านิยม ความมุ่งหมาย และวิสัยทัศน์ ทั้งยังทำให้ผู้กระทำมีความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ความหวัง และความภูมิใจในตนเอง การแลกเปลี่ยนค่านิยมและความมุ่งหมายที่อยู่บนพื้นฐานการสร้างความสำเร็จ จะทำให้มองเห็นความงามของอีกฝ่ายหนึ่ง และทำให้

เกิดความกระตือรือร้นในการสร้างมิตรภาพ ความเชื่อมั่น และความร่วมมือ ความงามยังมาจากการเป็น ประเทศที่แสดงออกถึงความยึดมั่นในค่านิยม ยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านอุดมการณ์ สามารถบรรลุ เป้าหมายได้อย่างยอดเยี่ยม ซึ่งจะทำให้ประเทศนั้นได้รับความเชื่อถือและความชอบธรรมตามมา

เครื่องมือเชิงนโยบาย

รัฐสามารถใช้กระแสพลังอำนาจจากแหล่งภายนอกซึ่งหมายถึงรัฐอื่น ๆ หรือบุคคลอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับสิ่งที่ต้องการจากบุคคลที่สาม และจำเป็นต้องมีการใช้เครื่องมือเชิงนโยบายในการปรับใช้ กระแสพลังอำนาจเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเครื่องมือเชิงนโยบายที่รัฐมักจะใช้ใน Soft Power โดยสรุปได้แก่

ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ กิจกรรมทาง วัฒนธรรม โครงการแลกเปลี่ยน การกระจายเสียง หรือการสอนภาษา และการส่งเสริมการศึกษา ด้านวัฒนธรรมและสังคม แม้จะไม่สามารถผลิต Soft Power ได้โดยตรง แต่เป็นการส่งเสริม ความเข้าใจ รักษาการสร้างภาพเชิงบวก และ โฆษณาชวนเชื่อ เพื่อสร้างความนิยมให้แก่ ประเทศผู้กระทำ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกและขั้นตอน สำคัญในการแปลความอ่อนโยน และความรุ่งเรือง ให้เป็น Soft Power

การสร้างความสำเร็จ เพราะความเชื่อเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการสร้างมุมมองและ ความต้องการของผู้อื่น ความเชื่อสามารถสร้างและใช้ประโยชน์ในการสื่อสารความอ่อนโยน ความรุ่งเรือง และความงาม จนสามารถกลายเป็นตำนานที่มีการกล่าวถึงต่อไปอย่างยาวนาน

การสร้างแรงจูงใจ รัฐบาลสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนและเยาวชนต่างชาติเป็นพิเศษ รวมทั้งประชาชนทั่วไปที่อยู่ในต่างประเทศ โครงการเหล่านี้แสดงให้เห็นความอ่อนโยนหรือความเมตตา เป็นกระแสอำนาจหลัก ความอ่อนโยนอาจเป็นการส่งสัญญาณที่เข้มแข็งได้ เมื่อรัฐบาลต้องใช้เวลา พลังงาน และเงิน เพื่อปลูกฝังหุ้นส่วนในต่างประเทศและรักษาการติดต่ออย่างใกล้ชิดทั้งในฐานะ ส่วนตัวหรืออย่างเป็นทางการจนทำให้ได้รับการยอมรับ การส่งสัญญาณจะมีพลังได้ก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติ ควบคู่กันไป ซึ่งได้แก่ รูปแบบความช่วยเหลือที่หลากหลาย เช่น ความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจ มนุษยธรรม และการสนับสนุนทางการทูต เป็นต้น

เป้าหมายหลักทางยุทธศาสตร์ของจีน

จากหัวข้อที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่ารัฐสามารถใช้กระแสพลังอำนาจต่าง ๆ ของ Soft Power มาเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายสนับสนุนการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายของรัฐโดยเฉพาะ ยุทธศาสตร์ชาติ ในทำนองเดียวกันการใช้ Soft Power ไม่ใช่เรื่องใหม่สำหรับจีน ในยุคราชวงศ์หมิง (Ming Dynasty) ตรงกับสมัยรัชกาลจักรพรรดิหย่งเล่อ ในกลางปี ค.ศ.๑๔๐๕ จีนได้ส่ง นายพลเจิ้ง เหอ (Zhèng Hé) ผู้บัญชาการกองทัพเรือ เดินทางไปสำรวจและทำการค้าตามหัวเมืองชายทะเลกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภูมิภาคเอเชียใต้ ภูมิภาคเอเชียตะวันตก จนถึงทวีปแอฟริกา นอกจากนี้จะเป็นการเจริญสัมพันธไมตรี แล้วยังเป็นการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจให้แก่ราชวงศ์หมิง จึงนับได้ว่าจีนมีการใช้ Soft Power เป็นเครื่องมือเชิงนโยบายเพื่อบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของตนมาแต่โบราณ ดังนั้นการศึกษาอดีตความเป็นมาตลอดจนความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่ก่อกำเนิดเป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของจีนจึงเป็นก้าวแรกที่เชื่อมโยงไปสู่จุดเริ่มต้น Soft Power ของจีน

Hong Nian Zhang/National Geographic Stock

โครงสร้างของประเทศจีนที่มีพลเมืองจำนวนมากและลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีส่วนร่วมทั้งภาคพื้นดินและอาณาเขตทางทะเล รวมถึงสถานะของจีนในฐานะ “รัฐแห่งอารยธรรม”^{๑๑} ล้วนส่งผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ของจีนโดยที่ประสบการณ์ทางประวัติศาสตร์ของจีนสะท้อนให้เห็นการรักษาความเป็นเอกภาพของรัฐ การต่อต้านศัตรู และการแสวงหาประโยชน์เชิงเปรียบเทียบมากกว่าการเผชิญหน้าที่มีความเสี่ยงสูงซึ่งเป็นหลักการปกครองที่ยาวนานของจีน หลักการดังกล่าวนี้ถูกเน้นย้ำด้วยความเข้าใจคำว่า Shi (勢) (ในบริบทการกระจายอำนาจและพลวัตของการโต้ตอบระหว่างประเทศ)^{๑๒} แต่สิ่งสำคัญคือต้องตระหนักว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนคือระเบียบการเมืองที่มีทิศทางนโยบายต่างประเทศที่เรียกว่า “การโต้ตอบต่อการครองอำนาจนำ (Counterhegemonic)” ทิศทางดังกล่าวมีแยกสาขาอย่างลึกซึ้งในยุทธศาสตร์ร่วมสมัยของจีน^{๑๓}

สาธารณรัฐประชาชนจีนก่อตั้งขึ้นจากการปฏิวัติที่มุ่งมั่นเพื่อเป้าหมายหลักในการฟื้นฟูอธิปไตยและความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ของจีนหลังจากถูกรุกรานโดยต่างชาติ (ส่วนใหญ่เป็นชาติตะวันตก)

นานนับศตวรรษและเนื่องจากอัตลักษณ์การปฏิวัติ ความมุ่งมั่นต่อความเป็นอิสระของนโยบายต่างประเทศ จีนไม่เคยขบปลิงที่เห็นว่าเป็นการกระจายอำนาจมากเกินไป และไม่ชอบการเมืองสองขั้วแบบยุคสงครามเย็น

ก่อนตั้งประเทศในปี ค.ศ.๑๙๔๙ ผู้นำคอมมิวนิสต์รุ่นแรก of จีนได้ติดต่อกับนักการทูตสหรัฐฯ เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ในการสร้างสมดุลกับสหภาพโซเวียต ภายหลังที่คณะบริหารของ ประธานาธิบดีทรูแมนปฏิเสธการทาบทามนี้ เหมาเจอตุงและพรรคพวกได้ประสานกับสหภาพโซเวียต โดยร่วมกันต่อต้านสหรัฐฯ มองว่าเป็น “ความขัดแย้งหลัก” ที่คุกคามโครงสร้าง

ทางการเมืองที่กำลังเริ่มต้นของจีนและเมื่อรัสเซียได้เปลี่ยนเป็นความขัดแย้งหลักแทนที่สหรัฐฯ จีนได้ปรับนโยบายต่างประเทศตามลำดับโดยไม่ละทิ้งการวางแนวทางตอบโต้ การครอบงำ ซึ่งดูได้จากแถลงการณ์ร่วม

เซี่ยงไฮ้ (Shanghai Communiqué) ซึ่งเป็นพิมพ์เขียวสำหรับปรับความสัมพันธ์ จีน - สหรัฐฯ ในปี ค.ศ.๑๙๗๐ จีนกล่าวว่า “สาธารณรัฐประชาชนจีนต่อต้านการครองอำนาจนำและการช่วงชิงอำนาจไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม”^{๑๔} แม้ว่าบางคนอาจมองว่าเป็นโฆษณาชวนเชื่อ แต่สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นมุมมองการต่อต้านการครอบงำ ซึ่งบรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญรุ่นต่อ ๆ มาของจีน และได้รับการยืนยันจากการประกาศจากพรรคคอมมิวนิสต์และสภาแห่งรัฐและแถลงการณ์โดยเจ้าหน้าที่จีน

ตั้งแต่ยุคสงครามเย็น จีนได้เปลี่ยนความมุ่งมั่นจากความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ไปสู่เป้าหมายระยะยาว โดยการเปลี่ยนระเบียบระหว่างประเทศที่มีโครงสร้างทางวัตถุและสังคมมาจากระบบขั้วเดียวของสหรัฐฯ สู่โลกแบบหลายขั้วที่มีมหาอำนาจหลายชาติรวมทั้งจีนแสดงบทบาทนำ^{๑๕} แม้ว่าจีนจะขึ้นชมความเข้มแข็งทางทหารของสหรัฐฯ และยินดีกับพลังอำนาจของสหรัฐฯ ในรูปแบบอื่น ๆ แต่จีนก็ไม่ต้องการทำสงครามหลังจากการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างจีน - สหรัฐฯ ในปี ค.ศ.๑๙๗๐ จีนไม่ต้องการให้ทิศทางยุทธศาสตร์ของตนตกอยู่ภายใต้การทูตและความต้องการทางทหารของสหรัฐฯ ซึ่งแน่นอนว่าจีนต้องการแทนที่ระเบียบระหว่างประเทศในปัจจุบันที่นำโดยสหรัฐฯ ด้วยทางเลือกที่อิสระของจีนที่จะเป็นขั้วอำนาจหนึ่งในระบบหลายขั้วอำนาจของโลก อันเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่ยิ่งใหญ่ของยุทธศาสตร์จีน

การที่จีนดำเนินการตามแนวทางการต่อต้านการครองอำนาจนำพร้อมกับการพัฒนาของจีน ทำให้การประเมินความหมายเชิงยุทธศาสตร์ “การผงาด” ของจีนเป็นการวิเคราะห์ที่ยาก ในด้านหนึ่ง

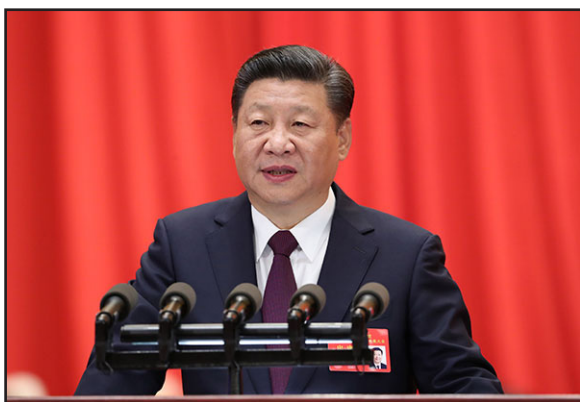

จีนจะต้องผงาดขึ้นเพื่อสถานะมหาอำนาจภายในระบบปัจจุบันซึ่งยังคงมีหลาย ๆ ส่วนของระบบที่ยังคงถูกครอบงำโดยสหรัฐฯ หมายความว่าในบางครั้งจีนต้องปรับนโยบายให้เอื้อไปทางสหรัฐฯ ในประเด็นต่าง ๆ และในทางกลับกัน จีนจะต้องบรรลุเป้าหมายการพัฒนาโดยไม่ต้องปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของสหรัฐฯ ซึ่งเป็นการดำเนินการทางยุทธศาสตร์อย่าง

อิสระของจีน เป้าหมายในการพัฒนาประเทศนั้นจีนต้องทบทวนปรับปรุงทำความเข้าใจตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นระยะ ๆ โดยคำนึงถึงเงื่อนไขสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ รวมถึงการเปลี่ยนแปลง จากพลวัตระหว่างประเทศ และในขณะเดียวกัน จีนก็ต้องกำหนดขั้นตอนสำหรับการเปลี่ยนแปลง ระเบียบระหว่างประเทศจากการเป็นระบบชั่วคราวอำนาจเดียวที่นำโดยสหรัฐฯ ไปสู่ระบบหลายอำนาจ โดยไม่กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรงจากสหรัฐฯ^{๑๖} การรักษาสมดุลนี้ตลอดระยะเวลา ๓๕ ปีที่ผ่านมา ทำให้จีนมีความก้าวหน้าที่โดดเด่นด้วยการเปิดประเทศใช้นโยบายที่ทันสมัยในยุค ของประธานาธิบดี เต็ง เสี่ยวผิง เน้นขยายตัวระบบเศรษฐกิจการส่งออกเป็นอันดับแรก ตลาดส่งออก ที่สำคัญที่สุดคือประเทศที่พัฒนาแล้วทางตะวันออก (เช่น สหรัฐฯ ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้) ทำให้จีน มีประสบการณ์การปฏิวัติอุตสาหกรรมที่รวดเร็วที่สุดในประวัติศาสตร์ กระบวนการยกคุณภาพชีวิต ประชาชนให้ดีขึ้น ประชากรกว่า ๘๐๐ ล้านคน หลุดจากความยากจนรวดเร็วกว่าที่เคยเป็นมา ด้วยอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยเกือบร้อยละ ๑๐ ต่อปี ตามรายงานของธนาคารโลก ในปี ๒๐๑๐ จีนได้แซงผ่านญี่ปุ่นกลายเป็นระบบเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลก ปัจจุบัน จีนกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเอเชียและกำลังจะกลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในประเด็น ระหว่างประเทศที่กำลังขยายตัว นับตั้งแต่ปัญหาทางเศรษฐกิจไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างไรก็ตาม การรักษาความน่าเชื่อถือให้อยู่ในระดับต่ำและการพึ่งพาผู้เลี้ยงดูนั้นหมายถึงการยอมให้ สหรัฐฯ อ้างสิทธิมีอำนาจเหนือซึ่งมักจะขัดผลประโยชน์กับจีนบ่อย ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่กระทบ ต่อข้อผูกพันของจีนกับรัฐต่าง ๆ โดยที่การแลกเปลี่ยนแนวทางการตอบโต้การครองอำนาจนำและการมีส่วนร่วมของรัฐอื่นต่อการพัฒนาของจีนคือความขัดแย้งกับสหรัฐฯ อิหร่านเป็นตัวอย่างที่ดี ดังนั้น ในการดำเนินนโยบายของจีนคือการสร้างความเป็นพันธมิตรกับรัสเซียพร้อมกับการรักษาความสัมพันธ์ ที่ดีกับสหรัฐฯ รวมทั้งขยายโอกาสเชิงกลยุทธ์ ด้วยการดึงความสัมพันธ์เชิงลึกกับประเทศหุ้นส่วนเหล่านั้น กลับมาในบางครั้งโดยไม่ละทิ้งโอกาส^{๑๗}

ยุทธศาสตร์จีนในยุคใหม่^{๑๘}

ในรายงานการประชุมใหญ่ ครั้งที่ ๑๙ ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน (Chinese Communist Party : CCP) ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง กล่าวว่าประเทศจีนกำลังก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ เปลี่ยนประเทศจากความ มั่งคั่งมาเป็นความแข็งแกร่ง และในอีก ๓๐ ปีข้างหน้า ประเทศจีนจะกลายเป็นมหาอำนาจชั้นนำระดับโลก อย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งในเป้าหมายดังกล่าวประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้กำหนดวิสัยทัศน์ คือ แผนพัฒนาสองขั้นตอน โดยระยะแรกตั้งแต่ปี ๒๐๒๐ - ๒๐๓๕ เป้าหมายหลัก คือการสร้างรากฐานระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่ของจีน ในระยะที่สองระหว่างปี ๒๐๓๕ - ๒๐๕๐ จีนจะพยายาม เป็นรัฐที่มีบทบาทนำระดับโลก

ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง

ความสำเร็จของจีนตลอดสี่ทศวรรษที่ผ่านมา เริ่มต้นปี ๑๙๘๗ ประธานาธิบดี เต็ง เสี่ยวผิง ผู้นำ จีนรุ่นที่สองเป็นผู้กำหนดแผนพัฒนาสามขั้น เป้าหมายของจีนในขณะนั้นคือ การทำให้จีนเป็นประเทศพัฒนาระดับกลางภายในปี ๒๐๕๐ โดยขั้นแรกคือ การเพิ่ม GDP และ GDP ต่อหัวเป็นสองเท่าในช่วงปลายทศวรรษ ๑๙๘๐ ขั้นที่สองคือการเพิ่ม GDP

และ GDP ต่อหัวเป็นสองเท่าอีกครั้งในปลายศตวรรษที่ ๒๐ **ขั้นที่สาม** กำหนดให้ประสบความสำเร็จในอีก ๕๐ ปี ส่วน“แผนสองขั้นตอน” ของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง เป็นเพียงขั้นตอนที่สามของวิสัยทัศน์ระยะยาวของ เต็ง เสี่ยวผิง ซึ่งแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของยุทธศาสตร์หลักของจีน วิสัยทัศน์ของ เต็ง เสี่ยวผิง ได้ถูกนำมาเป็นหลักการในการขึ้นนำการปฏิรูปเศรษฐกิจและนโยบายการเปิดประเทศ จีนประสบความสำเร็จในการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด จากการคาดการณ์เศรษฐกิจโลกของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) อัตราการขยายตัวต่อปีของจีนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ ๕ ในปี ๑๙๖๐ - ๑๙๗๗ และเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๐ ในปี ๑๙๗๘ - ๒๐๑๑ จากการเติบโตอย่างรวดเร็วของจีนตลอด ๓๐ ปี จีนได้หลุดพ้นกับดักความยากจนในปี ๑๙๘๘ และกลายเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางถึงสูงในปี ๒๐๑๐ จากการประมาณการของ IMF พบว่า GDP ของจีนเติบโตขึ้นจาก ๓๐๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ๑๙๘๐ เป็น ๑๑ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี ๒๐๑๗

ประธานาธิบดี เต็ง เสี่ยวผิง

ในช่วงต้นทศวรรษ ๑๙๘๐ ยุทธศาสตร์หลักของจีนคือการแสวงหาความสมดุลระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และเน้นการพัฒนาประเทศมากกว่าการเสริมสร้างอำนาจโดย เต็ง เสี่ยวผิง และผู้นำจีนคนอื่น ๆ มักจะเน้นว่าการเติบโตอย่างรวดเร็วนั้นไม่สามารถกระทำได้ หากไม่มีสภาพแวดล้อมในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศที่มีเสถียรภาพและความมั่นคง ดังนั้นเพื่อให้เกิดการปฏิรูปทางเศรษฐกิจและเปิดกว้าง นโยบายต่างประเทศของจีนได้เปลี่ยนกระบวนทัศน์จากความเป็นพันธมิตรกับการปฏิวัติและความขัดแย้งไปสู่ความเป็นอิสระ ความสงบ และความร่วมมือ จีนได้มีความสัมพันธ์แบบพหุภาคีกับประเทศอาเซียนมาตั้งแต่ต้นทศวรรษ ๑๙๙๐ และค่อย ๆ สร้างความร่วมมือแบบใหม่กับหลาย ๆ ประเทศ รวมถึงรัสเซียและประเทศมหาอำนาจที่สำคัญ

ในเดือนมกราคม ๒๐๑๗ รัฐบาลจีนได้เผยแพร่สมุดปกขาวในหัวข้อเกี่ยวกับนโยบายความร่วมมือด้านความมั่นคงเอเชียแปซิฟิก ซึ่งประกาศว่า “การพัฒนาตามกรอบความมั่นคงในระดับภูมิภาค

ควรก้าวไปพร้อมกับการพัฒนาตามกรอบเศรษฐกิจระดับภูมิภาค” การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจของจีนมีความสำคัญมาก และเป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์จีนของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ดังที่ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ประกาศไว้ในรายงานการประชุม CCP ครั้งที่ ๑๙ ว่า “เงินลูกขึ้น ยืนขึ้น รวยขึ้น และแข็งแกร่งขึ้น” และงานสำคัญ

สำหรับคนรุ่นต่อไปคือ “การรับโอกาสอันเป็นความหวังที่สดใสของความรุ่งเรือง... มันจะเป็นยุคที่จีนกำลังเคลื่อนไหวใกล้กับจุดศูนย์กลางและมีส่วนร่วมอย่างมากต่อมนุษยชาติ” ความมั่งคั่งเป็นข้อกำหนด

เบื้องต้นในการปกป้องอธิปไตย ความมั่นคง และการพัฒนา ดังนั้นจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่จีนจะแสวงหาความมั่นคงผ่านการพัฒนาในอีก ๓๐ ปีข้างหน้า โดยไม่เพียงแต่การสนับสนุนด้านวัตถุ แต่ยังรวมถึงแนวคิดใหม่ ๆ ทั่วโลก การลงทุนนอกประเทศ การค้าระหว่างประเทศ และการเคลื่อนไหวของนักท่องเที่ยวจำนวนมากจากจีนจะเป็นแหล่งทรัพยากรและกระตุ้นตลาดโลก ในขณะที่หลายประเทศได้รับประโยชน์จากความทันสมัยในแบบจีน ความคิดเกี่ยวกับการผงาดขึ้นของจีนจะเปลี่ยนไป จีนกำลังพยายามแปลความรู้ด้านการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองไปเป็นการพัฒนาระหว่างประเทศและกำลังเรียนรู้ที่จะจัดหาสินค้าสาธารณะทั่วโลกผ่านโครงการริเริ่ม Belt and Road นั่นคือที่มาของการใช้กระแสพลังอำนาจต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งกำเนิด Soft Power ของตน

จุดเริ่มต้น Soft Power ของจีน

ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่โดดเด่นมากของจีนนั้นมาพร้อมกับการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของอิทธิพลทางวัฒนธรรมและการทูตทั่วโลกโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา การขยายตัวนี้หรือการใช้ Soft Power นี้ปรากฏชัดเจนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลาหลายปี แต่ก็เห็นได้ชัดในความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจของจีนในตลาดอเมริกาและข้อตกลงทางธุรกิจที่ฝรั่งเศสและโครงการพัฒนา

ในแอฟริกา อิทธิพลของจีนกำลังขยายตัว เช่นเดียวกับการใช้จ่ายของสหรัฐฯ ซึ่งใช้ Soft Power ของตน อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคสงครามเย็น^{๑๙} ประเทศจีนเป็นตัวแสดงระหว่างประเทศที่มีพลังอำนาจในฐานะประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก และมีเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับสองของโลก และยังลงทุนอย่างมหาศาลในการปรับปรุงกองทัพให้ทันสมัย จีนได้วางตำแหน่งตัวเองในฐานะแชมป์โลกาภิวัตน์และการบูรณาการ

ทางเศรษฐกิจ จีนเพิ่ม Soft Power เป็นสองเท่าด้วยมาตรการที่สร้างแรงดึงดูดระดับนานาชาติและความสามารถในการมีอิทธิพลต่อประเทศอื่นและสาธารณชน^{๒๐} ในทศวรรษที่ผ่านมา รัฐบาลจีนมีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความชื่นชมในต่างประเทศ โดยได้พัฒนาเครือข่ายสื่อต่างประเทศและจัดตั้งศูนย์การศึกษาวัฒนธรรมทั่วโลก อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมประเพณี ค่านิยม ภาษา และวัฒนธรรมของจีนด้วยเงินทุนจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งออกวัฒนธรรมเป็น Soft Power ที่จีนให้ความสำคัญและอาจเป็นเครื่องมือระดับต้น ๆ ของจีน

ในช่วงทศวรรษ ๑๙๙๐ และต้นทศวรรษ ๒๐๐๐ เจ้าหน้าที่และนักวิชาการชาวจีนได้กล่าวถึงความสำคัญของวัฒนธรรมจีน แต่ Soft Power ได้ถูกอ้างถึงอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในนโยบายของรัฐบาลจากการประชุมแห่งชาติของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ครั้งที่ ๑๗ ในปี ๒๐๐๗ เมื่ออดีตประธานาธิบดีจิ้นหูจินเทา กล่าวว่า “การฟื้นฟูครั้งใหญ่ของประเทศจีนจะมาพร้อมกับความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมของจีนอย่างแน่นอน” สูตรนี้นำวัฒนธรรมจีนไปสู่เวทีโลกสะท้อนหลักการสำคัญอื่น ๆ จากภาวะผู้นำของจีน เช่น “การผงาดขึ้นอย่างสันติ” ของจีนและวิสัยทัศน์ “สังคมที่กลมกลืน” ความคิดเหล่านี้มีจุดประสงค์เพื่อต่อต้านปฏิกิริยาจากตะวันตกที่กล่าวว่า “การผงาดขึ้นของจีนเป็นภัยคุกคามต่อระเบียบ

ระหว่างประเทศ” ปัจจุบัน ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง กล่าวในปี ๒๐๑๔ ว่า “เราควรเพิ่ม Soft Power ของจีนนำเสนอจีนในทางที่ดีและสื่อสารกับโลกให้ได้ดียิ่งขึ้น” เรียกร้องให้มีความพยายามระดับชาติที่แข็งแกร่งขึ้นเพื่อเชื่อมโยงความมีชื่อเสียงของจีน และความน่าคบหากับบรรยากาศที่จีนกำลังผงาดขึ้น” ภายใต้การบริหารของประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้ผลักดันแนวคิด “ความฝันจีน” (Zhōngguó mèng 中国梦) ซึ่งตอนนี้ถูกบังคับให้ปรับรูปแบบนโยบายเศรษฐกิจและนโยบายต่างประเทศที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรับมือกับความท้าทายด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์อย่างจริงจัง พร้อมกับการบรรลุเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระยะยาว^{๒๒}

การใช้ Soft Power ของจีนต่อเป้าหมายภาครัฐ

นโยบายต่างประเทศของจีนได้ส่งเสริมการใช้ Soft Power ด้วยยุทธศาสตร์ Soft Power ซึ่งดูเหมือนได้ผลตอบรับอย่างกว้างขวางและตรงเป้าหมาย จีนใช้หลักนิยม Win - Win และการเคารพในบูรณาภาพแห่งดินแดนเป็นจุดแข็งตรงข้ามกับแนวความคิดที่เย่อหยิ่งและลัทธิการเข้าแทรกแซงของสหรัฐฯ จึงทำให้การใช้ Soft Power ของจีนสันเสี้อื่นสร้างความวิตกกังวลให้กับสหรัฐฯ^{๒๓} จีนกำลังพยายามโน้มน้าวให้โลกรู้ถึงความตั้งใจในการรักษาความสงบสุข การอนุรักษ์ทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้นและการโดดเดี่ยวได้หวั่น^{๒๔} และเพื่อลดผลกระทบจากการปิดล้อมอิทธิพลของจีนในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิกจากสหรัฐฯ และพันธมิตร ทำให้จีนหันไปแสวงหาพันธมิตรในภูมิภาคอื่นๆ เช่น ลาตินอเมริกา และแอฟริกา โดยดำเนินโครงการช่วยเหลือที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาของประเทศ ความช่วยเหลือโดยทั่วไปของจีนมุ่งเน้นไปที่การเป็นหุ้นส่วนกับประเทศกำลังพัฒนาโดยไม่มีเงื่อนไขซึ่งความสัมพันธ์ส่วนใหญ่เป็นแบบทวิภาคี การให้ความช่วยเหลือทั้งแบบให้เปล่า ปลอดดอกเบี้ย และให้กู้ยืมแบบสัมปทาน นอกจากนี้รวมถึงการช่วยเหลือรูปแบบอื่น ๆ ของกองทุนภาครัฐอย่างเป็นทางการ ตลอดจนการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมจำนวนมากเพื่อการสนับสนุนด้านสาธารณสุข การเกษตร และการจัดการให้กับประเทศต่าง ๆ^{๒๕}

การใช้ Soft Power ของจีนในลาตินอเมริกาและแอฟริกา

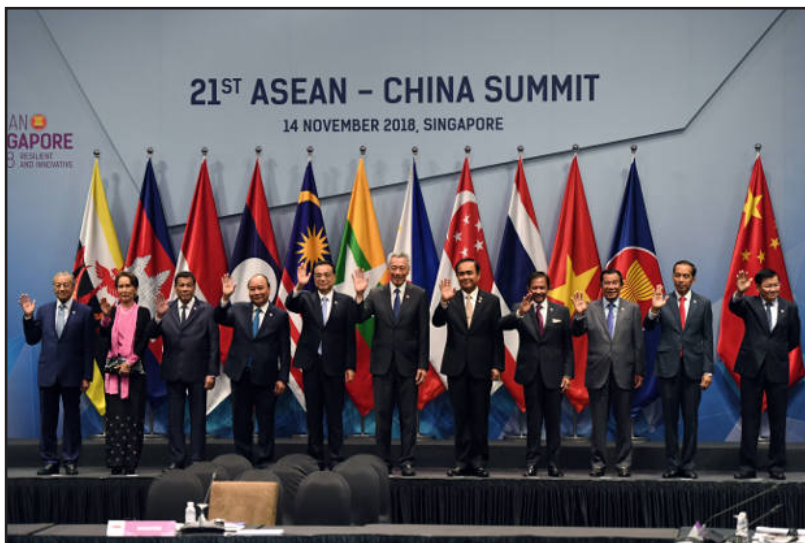
จีนได้ให้ความช่วยเหลือประเทศในแถบลาตินอเมริกาโดยเฉพาะการช่วยเหลือด้านการเงินแก่ประเทศอาร์เจนตินาและเวเนซุเอลา ซึ่งกำลังประสบปัญหาค่าเงินอ่อนตัว เงินทุนไหลออกนอกประเทศ และได้รับผลกระทบจากการลดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของสหรัฐฯ^{๒๖} ที่ผ่านมามีเงินได้เจรจาข้อตกลงทางการค้าและการลงทุนมากกว่า ๔๐๐ รายการกับประเทศแถบลาตินอเมริกา โดยมีเงินลงทุนมากกว่า ๕ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยเฉพาะการเพิ่มการลงทุนด้านการขนส่ง เทคโนโลยี พลังงาน รวมทั้งการวิจัยและพัฒนา สำหรับทวีปแอฟริกา ซึ่งมีความโดดเด่นด้านอุตสาหกรรมประมง ความอุดมสมบูรณ์ของแหล่งแร่ธาตุและพลังงาน ได้เป็นสิ่งดึงดูดให้นักธุรกิจจีนเข้าไปลงทุนและค้าขายในภูมิภาคนี้ เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จีนจึงเป็นคู่ค้าอันดับหนึ่งของแอฟริกาแทนที่สหรัฐฯ^{๒๗} นอกจากนี้จีนยังยกหนี้ให้เป็นมูลค่ามากกว่า ๑ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน การเกษตร และพลังงาน รวมถึงการสนับสนุนการฝึกอบรมต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมชาวแอฟริกากว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ในมหาวิทยาลัยและสถาบันทางทหารของจีน การส่งแพทย์กว่า ๙๐๐ คน ไปทำงานทั่วแอฟริกา เป็นต้น

การใช้ Soft Power ของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้^{๒๕}

นับตั้งแต่จีนเปิดประเทศในช่วงทศวรรษที่ ๙๐ จีนได้ใช้ Soft Power ในลักษณะการเป็นเพื่อนบ้านที่ดี ดังเช่น ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ค.ศ.๑๙๙๗ จีนได้แสดงบทบาทช่วยเหลือประเทศในอาเซียน โดยการไม่ลดค่าเงินหยวน เพื่อให้ประเทศในอาเซียนสามารถฟื้นตัวทางเศรษฐกิจได้ และร่วมเจรจาทำข้อตกลงแลกเปลี่ยนเงินตราล่วงหน้าที่เชียงใหม่ เพื่อป้องกันวิกฤตการณ์การเงินรอบใหม่ในเอเชีย จีนเพิ่มความสัมพันธ์กับอาเซียนภายใต้กรอบอาเซียนบวก และยอมรับระเบียบของภูมิภาคและแนวปฏิบัติแบบพหุภาคีของภูมิภาค เช่น วิถีอาเซียน จีนเป็นศูนย์กลางเครือข่ายการผลิตที่สำคัญในภูมิภาค การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของอาเซียน ความสัมพันธ์ในเชิงบวกส่งผลให้ความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ลดลง โดยจีนได้ลงนามในปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติของภาคีในทะเลจีนใต้ (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea: DOC) ร่วมกับสมาชิกอาเซียนในปี ค.ศ.๒๐๐๒ อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ปี ค.ศ.๒๐๐๗ เป็นต้นมา นโยบายของจีนต่อประเทศในภูมิภาคเริ่มแข็งกร้าวมากขึ้น จีนได้ขยายอิทธิพลทางทหารเข้ามาในภูมิภาคเพื่ออ้างสิทธิอธิปไตยเหนือดินแดนในทะเลจีนใต้ การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ของจีนในกลุ่มประเทศอาเซียน ก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การที่รัฐบาลลาวได้ให้สัมปทานพื้นที่แก่กลุ่มทุนจีนในการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ และออกกฎหมายไม่ให้ประชาชนลาวซื้อขายหรือโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์การย้ายถิ่นฐานของชาวจีน และส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เป็นต้น

การใช้ Soft Power ของจีนผ่านทางแนวคิด “ความริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทาง” (The Belt and Road Initiative หรือ BRI)^{๒๖}

จีนกำลังพยายามลดแรงกดดันจากสหรัฐฯ และพันธมิตร รวมถึงการแสวงหาพันธมิตรเพิ่มเติม ด้วยการนำผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจมาเป็นแรงจูงใจให้กับประเทศต่าง ๆ แรงจูงใจที่สำคัญของจีน

ได้แก่ การส่งออกแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนหลายร้อยล้านคนให้พ้นจากความยากจน ด้วยแนวคิด “ความริเริ่มแถบเศรษฐกิจและเส้นทาง” ซึ่งอธิบายโดยผู้นำว่าเป็นเสมือนยานพาหนะสำหรับ Soft Power กระตุ้นการเชื่อมต่อในภูมิภาค จีนพยายามรวม Silk Road Economic Belt และ Maritime Silk Road ผ่านเครือข่ายทางรถไฟ ถนน ท่อ ทำเรือ และโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคมที่จะส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจจากจีนผ่านเอเชียไปยังตะวันออกกลางและแอฟริกา ยุโรป และอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมในโครงการระหว่างประเทศเหล่านี้ จีนสนับสนุนเงินทุน จำนวน ๕๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แก่ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย ซึ่งจีนสนับสนุนทุนครึ่งหนึ่งของทุนเริ่มแรกในการตั้งธนาคาร จีนให้คำมั่นที่จะมอบเงินทุนจำนวน ๔ หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แก่กองทุน Silk Road และ ๒๕ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับ Maritime Silk Road และอีก ๔๑ พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ให้กับธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ (จัดตั้งกลุ่ม BRICS: บราซิล, รัสเซีย, อินเดีย, จีน และแอฟริกาใต้)

การใช้ Soft Power ของจีนต่อภาคประชาชน^{๓๐}

จีนหันไปใช้เครื่องมือของ Soft Power แบบดั้งเดิมมากขึ้น ด้วยการส่งเสริมภาษาจีน การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา การขยายสื่อมีเดีย และไอคอนวัฒนธรรมป๊อป ผ่านทางช่องทางต่างๆ

๑. **สถาบันขงจื้อ** โดยจีนเปิดสถาบันขงจื้อแห่งแรกในปี ๒๐๐๔ ที่กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้ ตั้งแต่ตุลาคม ๒๐๑๘ มีสถาบันขงจื้อมากกว่า ๕๐๐ แห่ง กระจายอยู่ทั่วโลก โดยเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร ทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการของจีน จัดหลักสูตรภาษาจีนกลาง การทำอาหาร และการเขียนตัวอักษรและงานเฉลิมฉลองวันหยุดประจำชาติจีน สถาบันดังกล่าวสะท้อนความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมเช่นเดียวกับ บริติช เคานซิล (องค์กรนานาชาติเพื่อส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งสหราชอาณาจักร) สมาคมฝรั่งเศส,

สถาบันเกอเธ่ของเยอรมนี และสถาบันเซร์บันเตสของสเปน สถาบันขงจื้อเป็นพันธมิตรกับมหาวิทยาลัย โดยมีเงินสนับสนุนโครงการในแต่ละปีไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ เหรียญ ในขณะที่การจัดชั้นเรียนของสถาบันขงจื้อ ดำเนินการโดยสถาบันหลักและรอง

๒. การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา โดยจีนเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมสำหรับนักเรียนต่างชาติ ตามข้อมูลของสถาบันการศึกษานานาชาติ ในปี ๒๐๑๗ สถานศึกษาของจีนได้รับการจัดอันดับเป็นลำดับที่ ๓ ของโลกแห่งการศึกษาที่ได้รับความนิยมมากที่สุด นักศึกษาต่างชาติส่วนใหญ่ต้องศึกษาโดยทุนส่วนตัว อย่างไรก็ตาม สภากงทุนการศึกษาของจีนได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่นักศึกษาทั้งนักเรียนชาวจีนที่ไปศึกษาต่างประเทศและนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาที่จีน ตามสถิติจากสภาการศึกษาแห่งประเทศไทยซึ่งทำงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการแจ้งว่า ในปี ๒๐๑๖ มีนักศึกษาต่างชาติมากกว่า ๔๔๐,๐๐๐ คน จาก ๒๐๕ ประเทศ ที่ศึกษาในประเทศจีน นักศึกษาเหล่านี้มาจาก

เกาหลีใต้ สหรัฐฯ ไทย ปากีสถาน และอินเดีย อย่างไรก็ตาม สถาบันทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องของจีนมีเพียง ๒ แห่งเท่านั้นที่ได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในสถาบันการศึกษาระดับสูงจากห้าสิบอันดับแรกของโลก ได้แก่ มหาวิทยาลัยปักกิ่ง และมหาวิทยาลัยชิงหวา ซึ่งอาจเป็นเพราะภาพพจน์ของสถาบันการศึกษาจีนได้รับผลกระทบจากการผสมผสานระหว่างความไม่เชื่อมั่นต่อคุณภาพการศึกษาและวิธีการสอนที่มักเน้นย้ำการท่องจำมากกว่า

การพัฒนาความคิดที่เป็นอิสระ รวมถึงความกังวลเรื่องการเซ็นเซอร์โดยนักวิชาการและผู้นำมหาวิทยาลัย ในหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ประชาธิปไตย ไต้หวัน ทิเบต และซินเจียง เพื่อหลีกเลี่ยงการปราบปรามจากพรรคคอมมิวนิสต์จีน

๓. การขยายสื่อมีเดีย จีนให้ความสำคัญกับรายการทีวีที่ต่อเนื่องหลังจากรายการข่าวภาษาต่างประเทศเพื่อควบคุมการนำเสนอที่เกี่ยวกับประเทศจีนได้ดีขึ้น โดยนำเสนอตั้งแต่การประชุมสุดยอด

ระดับสูงระหว่างผู้นำจีนและหุ้นส่วนต่างประเทศ จนถึงกิจกรรมของจีนที่ได้รับรายงานไปทั่วโลก สิ่งนี้ช่วยให้จีนสามารถเข้าถึงผู้ชมในวงกว้างมากขึ้น สำนักข่าวหลักของรัฐบาลจีนคือ **ซินหัว** ได้เติบโตจนมีสำนักงานในต่างประเทศ ๑๗๐ แห่ง และมีแผนจะเพิ่มจำนวนถึง ๒๐๐ แห่ง ภายในปี ๒๐๒๐ สื่ออื่น ๆ ของรัฐบาลจีน เช่น **China Daily** และ **Global Times** เป็นทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และออนไลน์ เผยแพร่ฉบับภาษาอังกฤษทั่วโลก

อังกฤษทั่วโลก CCTV บริการข่าวโทรทัศน์กระจายเสียงของรัฐได้ปรับโฉมใหม่ในเดือนธันวาคม ๒๐๑๖ ในรูปแบบ **China Global Television Network** ออกอากาศทุกช่องทาง สองช่องเป็นภาษาอังกฤษ

และช่องอื่น ๆ ในภาษาอาหรับ ฝรั่งเศส รัสเซีย และสเปน โดยมีทีมข่าวกว่า ๗๐ ประเทศ ไข่นาเรดิโอ อินเทอร์เน็ตบนชั้นบนนอกอาคารรายการ ๓๙๒ ชั่วโมง ในหนึ่งวัน ใน ๓๘ ภาษา จากสำนักงานในต่างประเทศ ๒๗ แห่ง

๔. จีนใช้ Soft Power ผ่านช่องทางสังคมและวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น วรรณกรรม ศิลปะ ภาพยนตร์ ดนตรี นักวิชาการ และกีฬา เช่น การเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกปี ๒๐๐๘ ที่กรุงปักกิ่ง ทำให้ประเทศจีนเป็นที่ปรากฏ จีนคว้าเหรียญ ๗๑ เหรียญ ในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกฤดูร้อน ปี ๒๐๑๖ ที่เมืองริโอเดอจาเนโร เมื่อเทียบกับ ๓๒ เหรียญ ในปี ๑๙๘๔ ลอสแอนเจลิสเกมส์ บุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น ผู้กำกับภาพยนตร์ จางอิ๋โหมว นักแสดงเฉินหลง นักเปียโนหิ่งหิ่ง นักกีฬาเรือพายเหยาหมิง และหลี่นา นักเต้นบัลเลต์ Tan Yuanyuan และนักร้องป๊อปเจนนาง เป็นทูตวัฒนธรรมอย่างไม่เป็นทางการ

หมี่แพนด้ากลายเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการแลกเปลี่ยนแพนด้าระหว่างสวนสัตว์ ถูกขนานนามว่า “การทูตแพนด้า” ไอคอนทางดนตรีที่เพิ่มขึ้นอื่น ๆ เช่น Higher Brothers กลุ่มฮิปฮอปที่มาจากเมืองหลวงของมณฑลเสฉวนกำลังได้รับความสนใจจากจีน แม้ว่าเมื่อไม่นานมานี้รัฐบาลจีนจะมีการห้ามการใช้วัฒนธรรมฮิปฮอปและนักแสดงที่มีรอยสัก ปรากฏอยู่บนสื่อมีเดีย นอกจากนี้บริษัท จีนให้ความสนใจอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของ

ฮอลลีวูด แม้จะมีสัญญาณว่าความสนใจนี้จะลดลง Dalian Wanda หนึ่งในบริษัทสื่อรายใหญ่ที่สุดของโลกได้ปิดข้อเสนอในปี ๒๐๑๖ กับสตูดิโอภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์ของสหรัฐฯ รวมถึงความร่วมมือกับ Sony Pictures และการเข้าซื้อกิจการของ Legendary Entertainment ผู้ผลิตภาพยนตร์โฆษณาให้ภาพยนตร์ฮิตอย่าง “Godzilla” “จูราสสิคเวิลด์” และ “Interstellar” สตูดิโอสหรัฐฯ มองไปที่จีนเพื่อการลงทุนที่มากขึ้นและการเข้าสู่ตลาดภาพยนตร์ที่จีนต้องการ ภายในสิ้นปี ๒๐๑๗ ข้อตกลงจำนวนหนึ่งระหว่าง บริษัท จีน และสตูดิโอฮอลลีวูดถูกยกเลิก อันเนื่องจากจีนอาจจะลดการลงทุนในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของสหรัฐฯ ถึงกระนั้นบริษัทของจีนก็ยังถือโอกาสในการสร้างภาพลักษณ์ภายนอกของจีนโดยตรงและในขณะที่ผู้ผลิตในสหรัฐฯ เริ่มต้นตัวเกี่ยวกับการสร้างภาพยนตร์ที่สื่อถึงจีนในแง่ลบเพราะกระทบต่อความต้องการที่จะเจาะตลาดจีน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของจีนจะมีความเป็นสากลและมีความหลากหลาย แต่ภาพยนตร์จีนยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องการจำหน่ายและความสำเร็จของบ็อกซ์ออฟฟิศในตลาดภายนอก ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับการดึงดูดความสนใจในวงกว้างจากผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเหล่านั้น

ข้อจำกัดของ Soft Power ของจีน

การให้ความช่วยเหลือประเทศต่าง ๆ โดยปราศจากเงื่อนไข รวมถึงการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับ BRI ซึ่งหุ้นส่วนของจีนได้ตอบสนองโดยใช้วิธีการอย่างระมัดระวัง ผู้นำธุรกิจและผู้นำรัฐบาลหลายคนมองว่า BRI เป็นโอกาสทางเศรษฐกิจในการกระตุ้นการเติบโตทั่วทั้งเอเชียและภูมิภาคอื่น ๆ แต่การจัดการเงินทุนและ

การก่อสร้างของจีนก็ไม่ได้แปลไปสู่ความสามารถในการสร้างอิทธิพลของจีนต่อประเทศผู้รับ เช่น ชุมชนท้องถิ่นในประเทศพม่าและศรีลังกาแสดงความไม่พอใจต่อการเติบโตของจีน แม้ในปากีสถานซึ่งเป็นประตูเศรษฐกิจจีน - ปากีสถาน ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง นักกฎหมายบางคนก็กล่าวว่าการดังกล่าวอาจส่งผลเสียต่อผลประโยชน์ของชาติ^{๓๑} จีนถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวางว่าเป็นการทำนอกกรอบปรัชญาบรรทัดฐานการให้ความช่วยเหลือต่างประเทศ โครงการต่าง ๆ ไม่ได้คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมสิทธิมนุษยชนหรือผลกระทบอื่น ๆ รวมถึงการเข้ามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียซึ่งเป็นบรรทัดฐานของสังคมในการพัฒนาต่าง ๆ^{๓๒}

แรงกดดันอื่น ๆ ที่บ่อนทำลายภาพลักษณ์ของจีน เช่น มลภาวะและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ปัญหาความปลอดภัยของอาหาร

การมีกำลังการผลิตที่สูงเกินไปของรัฐวิสาหกิจ และการรณรงค์ต่อต้านการคอร์รัปชันอย่างรุนแรงของประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง มหกรรม Soft Power ของจีนถูกจำกัดด้วยความไม่สอดคล้องกันระหว่าง

ภาพที่จีนปรารถนาและการกระทำของจีน ลัทธิชาตินิยมที่เพิ่มขึ้น การเผชิญหน้าอย่างก้าวร้าวในกรณีข้อพิพาททางอาณาเขต การปราบปรามองค์กรเอกชน การเซ็นเซอร์สื่อในประเทศและต่างประเทศ การจำกัดการเข้าถึงอุดมการณ์จากต่างประเทศและการปราบปรามทางการเมือง ทำให้ Soft Power ของจีนถูกจำกัด^{๓๓} ดังที่กล่าวมาแล้วว่า Soft Power จะต้องขึ้นอยู่กับ “การโน้มน้าว” ด้วยเช่นกัน ซึ่งมาจากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม ด้านธุรกิจ และที่สำคัญที่สุดคือประชาชน อย่างไรก็ตาม ด้วยความเป็นเผด็จการทำให้จีนไม่สามารถใช้เสรีภาพซึ่งเป็นทรัพยากรของ Soft Power ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง โดยเฉพาะในยุคข้อมูลข่าวสาร ความโปร่งใส และความเปิดเผยจะสร้างความแข็งแกร่งได้มากกว่าการปกปิด รวมถึงการให้ความสำคัญกับการรับฟังมากขึ้นทั้งจากประชาชนในประเทศและต่างประเทศ การรับฟังเสียงของประชาชนเป็นการส่งเสริมให้การโน้มน้าวและการชักชวนมีพลังมากขึ้นและสะท้อนความสำเร็จของ Soft Power ของจีน^{๓๔} ในท้ายที่สุดระบบการเมืองเผด็จการที่รัดกุมของจีนเป็นอุปสรรคที่ใหญ่ที่สุดในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศที่รัฐบาลจีนปรารถนา “ตราบไคที่ระบบการเมือง [ของจีน] ปฏิเสธมากกว่าการยอมให้มีการพัฒนามนุษย์อย่างอิสระ ความพยายามในการโฆษณาชวนเชื่อ

ของพวกเขาจะต้องเผชิญกับการตื่นต่อสิ่งที่ยากลำบากยิ่ง” เดวิดแชมโบว์ได้เขียนใน Foreign Affairs ปี ๒๐๑๕^{๓๔}

แม้ว่าแนวคิด BRI ความร่วมมือของจีนในภูมิภาคต่าง ๆ และการสร้างภาพลักษณ์ของจีน ด้วยเครื่องมือเชิงนโยบายตามที่กล่าวมาจะได้รับผลลัพธ์ทั้งเชิงบวกและกระแสต่อต้านซึ่งเป็นเรื่องปกติ สำหรับเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่แต่ละประเทศต่างพยายามรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตน แต่สิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้คือ ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของจีนกำลังจะแซงมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ จีนได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีในหลาย ๆ ด้าน และ Hard Power ของจีนมีแนวโน้มที่แข็งแกร่งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการได้เรียนรู้ยุทธศาสตร์และการใช้ Soft Power ของจีนแล้วนำมาสังเคราะห์ กำหนดแนวทางการนำ Soft Power มาสนับสนุนการพัฒนาประเทศตามแนวทางยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีของไทย จะเป็นประโยชน์ อย่างมหาศาลสำหรับประเทศ

การนำ Soft Power มาสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี

รัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศคือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”

โดยยกระดับศักยภาพของประเทศ ในหลากหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติ และในทุกช่วงวัย การพัฒนาประเทศ ในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการ พัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนในรูปแบบ ”ประชารัฐ” ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ความสามารถในการแข่งขัน ๓) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ๔) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ๕) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ ๖) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ^{๓๕} เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี บางส่วนที่ตรงกับจีนคือ ประเทศชาติมีความมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และด้วยศักยภาพที่ประเทศไทยไม่มีความพร้อมด้านเงินทุน ดังนั้นการที่จะใช้กระแสพลังอำนาจ ความอ่อนโยน (การให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ) ตามแบบอย่างจีน จึงเป็นสิ่งที่มิอุปสรรค ข้อขัดข้อง แต่ไทยมีจุดแข็งในเรื่องของกระแสพลังอำนาจความงาม ซึ่งได้แก่ วัฒนธรรมอันดีงาม ที่เป็นพื้นฐานวิถีชีวิตแบบไทย ความเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เป็น Soft Power ที่มีอยู่ในกำเนิดของคนไทย รวมถึงลักษณะของสังคมไทยที่เป็นลักษณะการเปิดกว้าง ความเป็นเสรี จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อ

การใช้กระแสพลังอำนาจ ความงาม ความอ่อนโยนได้เป็นอย่างดี หากรัฐบาลสามารถส่งผ่านวัฒนธรรมอันดีงาม ผ่านทางมีเดียต่าง ๆ ทุกช่องทางจะสามารถสร้างความเข้าใจ และได้รับการยอมรับจากประเทศต่าง ๆ มากขึ้น

การส่งออกวัฒนธรรมเป็นการใช้ **Soft Power** ที่ต้องใช้ระยะเวลา และกระทำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อประสบความสำเร็จแล้วจะส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของประเทศในระยะยาว ที่ผ่านมามีเงินให้มีความสำคัญกับวัฒนธรรม โดยนำวัฒนธรรมจีนไปสู่เวทีโลกและมีแนวโน้มจะเพิ่มความพยายามมากขึ้น ดังที่ประธานาธิบดี สี จิ้น ผิง กล่าวว่า “เราควรเพิ่ม **Soft Power** ของจีน นำเสนอจีนในทางที่ดีและสื่อสารกับโลกให้ได้ดียิ่งขึ้น” แม้กระทั่งในปัจจุบันกระแสละครจีน เกาหลี และอินเดีย ที่เข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย

มากขึ้น ทำให้เกิดกระแสความรู้สึก ชื่นชม คล้อยตามนักแสดงเหล่านั้น ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ **Soft Power** จากต่างประเทศที่กระทำต่อภาคประชาชน

ของไทย ในยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่โลกมีการเชื่อมต่ออย่างไร้พรมแดน การปิดกั้นข้อมูลข่าวสารกระทำได้ยาก กระแสพลังอำนาจของ **Soft Power** จะมีกำลังอำนาจ

เป็นทวีคูณ การใช้ **Soft Power** ต่อเป้าหมายภาคประชาชนเป็นสิ่งที่น่ากลัว เพราะเป็นกระแสกลมกลืนกับวิถีชีวิตของประชาชนมาก เมื่อกระแสพลังอำนาจมีกำลังมากพอจนกลมกลืนเข้าไปกับจิตวิญญาณของกลุ่มเป้าหมายแล้ว จะทำให้เกิดพลังมวลชนอันมหาศาลที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศเป้าหมายได้ หรืออาจจะเป็นพลังในทางบวกเพื่อต่อยอดในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศผู้ใช้ได้เช่นกัน ดังนั้นประเทศไทยจึงควรกำหนดให้การใช้ **Soft Power** ต่อภาคประชาชนเป็นวาระแห่งชาติ เพื่อบูรณาการขีดความสามารถต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ

ในอดีตแม้ไทยจะไม่ได้มีการกำหนด **Soft Power** เป็นวาระแห่งชาติ แต่เราก็ได้ใช้ **Soft Power** ทางอ้อม ได้แก่ ความชื่นชมความสวยงามของประเทศผ่านทางนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย สิ่งที่ขาดหายไปคือการขยายผลของผลลัพธ์ที่ได้จาก **Soft Power** จากจุดเล็กๆ

เช่น ภาคการท่องเที่ยว ให้เชื่อมโยงไปสู่ภาคเศรษฐกิจแขนงอื่น ๆ รวมถึงการรักษาความมั่นคงของประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคงข้อ ๔.๔ ว่า “การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติ รวมถึงองค์การรัฐและที่ไม่ใช่รัฐ เพื่อเสริมสร้างความสงบ สันติสุข ความมั่นคง และความเจริญก้าวหน้าให้กับประเทศชาติ” สำหรับการใช้นโยบาย Soft Power เพื่อสนับสนุนประเด็นยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว ควรมีการกำหนดกลุ่มและวัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่ม รวมถึงระดับของการใช้ที่ต่างกัน โดยพิจารณาจากสถานะแวดล้อมของประเทศเป้าหมายและเครื่องมือที่จะทำให้เกิดกระแสพลังอำนาจต่อเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น ประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะมีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ร่วมกัน มีการเดินทางข้ามชายแดนไปมาระหว่างประชาชน จึงเป็นจุดแข็งที่จะใช้ทั้งกระแสพลังอำนาจ ความอ่อนโยน และความงาม โดยใช้วัฒนธรรมและการให้ความช่วยเหลือเป็นเครื่องมือ Soft Power ของรัฐบาลเพื่อเสริมสร้างพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและความมั่นคง ซึ่งประเทศที่มีพรมแดนติดกับไทยควรใช้ Soft Power ในระดับที่สูงกว่าเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ในเชิงบวกอย่างยั่งยืน สำหรับประเทศในกลุ่มอาเซียนการกระชับความร่วมมือตามกรอบอาเซียนถือว่าเป็นการใช้ Soft Power ที่เหมาะสมในระดับหนึ่ง แต่ควรจะมีการใช้ Soft Power ในเชิงรุกต่อเป้าหมายภาคประชาชนให้มากขึ้น ได้แก่ การส่งออกวัฒนธรรมผ่านทางมีเดียต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชื่นชมต่อความเป็นไทยแก่ประเทศสมาชิกอาเซียน ในขณะที่ชนชาติจีนมีความใกล้ชิดกับชนชาติไทยมาตั้งแต่อดีต สายสัมพันธ์ไทย-จีนมีความเหนียวแน่น การเดินทางมาก Soft Power กับจีนจึงไม่ใช่เรื่องง่าย เพียงแต่รัฐต้องมีมาตรการและมาตรฐานในการเจรจา การควบคุมการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างรัฐ เพราะจีนยึดหลัก Win – Win ไม่แทรกแซงกิจการภายใน จึงต้องมีมาตรการในการดูแล ตรวจสอบ ผลประโยชน์ที่ได้และผลประโยชน์ที่เสีย สำหรับสหรัฐฯ และพันธมิตรตะวันตกได้ใช้ทั้งพลังอำนาจเศรษฐกิจ กฎระเบียบระหว่างประเทศผ่านทางองค์กรต่าง ๆ ที่ไทยเป็นภาคีสมาชิก รวมถึงองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ จำพวกมูลนิธิ กลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ เข้ามาแทรกแซง กระทำกับไทยโดยตรง โดยยกประเด็นความเป็นประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนมาเป็นข้ออ้าง ซึ่งเป็นแนวทางเดิมที่กระทำกับประเทศไทยมานานแล้ว เพียงแต่ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้กระทำได้สะดวกและรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นการสร้างความตระหนักรู้ และการปลูกฝังให้คนในชาติมีความรักและหวงแหนความเป็นไทยจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการที่จะลดผลกระทบ Soft Power ของสหรัฐฯ และพันธมิตรตะวันตกได้

จากที่กล่าวมาประเทศไทยควรมีการกำหนดนโยบาย แนวทางการใช้ Soft Power เป็นวาระแห่งชาติ คล้ายกับวาระแห่งชาติอื่น ๆ ที่เคยกำหนดไว้ในรัฐบาลที่ผ่านมา และการใช้ Soft Power ต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ระดับการใช้ และการเลือกใช้กระแสพลังอำนาจให้สอดคล้องกับประเทศเป้าหมาย รวมถึงต้องมีการใช้ Soft Power ทั้งเป้าหมายภาครัฐและภาคประชาชน เพื่อเป็นพลังเสริมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี ให้บรรลุความสำเร็จ การใช้ Soft Power ของไทย ไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แต่เป็นการจับอาวุธขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติในรูปแบบหนึ่งในท่ามกลางที่ประเทศต่าง ๆ เริ่มใช้อาวุธชนิดเดียวกันนี้ต่อสู้กันอย่างรุนแรงมากขึ้น แต่ประเทศไทยยังไม่มีใครรู้ว่าจะใช้อาวุธนี้อย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศชาติ

Soft Power คือ ความสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้อื่นด้วยวิธีการดึงดูดใจผ่านทางกระแสพลังอำนาจอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ความงาม ความรุ่งเรือง และความอ่อนโยน โดยที่กระแสพลังอำนาจดังกล่าวได้ถูกแปลงไปสู่เครื่องมือเชิงนโยบายของรัฐ ทั้งด้านวัฒนธรรม การสร้างความเชื่อ และการสร้างแรงจูงใจ เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของรัฐ หรือกล่าวว่าเป็นการใช้ **Soft Power** สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น **Soft Power** กับยุทธศาสตร์ชาติย่อมเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน สำหรับจีนซึ่งมีฐานะ “**รัฐแห่งอารยธรรม**” ก่อตั้งประเทศจากการปฏิวัติเพื่อฟื้นฟูอิปไตย และความเป็นอิสระจากการถูกต่างชาติครอบงำ ดังนั้นเป้าหมายของจีนคือการเมืองโลกแบบหลายขั้ว ที่มหาอำนาจหลายชาติรวมทั้งจีนแสดงบทบาทนำ จีนให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมจีนพร้อมกับการฟื้นฟูประเทศ โดยใช้ **Soft Power** มาสนับสนุนในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและสนับสนุนเป้าหมายในระยะยาวคือการกระจายอำนาจในระบบระหว่างประเทศ การดำเนินการของจีนดังกล่าว นับว่าประสบความสำเร็จจะเห็นได้จากเศรษฐกิจของจีนได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว และขยายอิทธิพลของจีนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น ใช้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพื่อโน้มน้าวประเทศกำลังพัฒนาให้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนกับจีนพร้อมกับกระแสพลังอำนาจความงามของจีน ได้มีการขยายตัวมากขึ้น จากการส่งออกวัฒนธรรมผ่านทางสถาบันขงจื่อ การแลกเปลี่ยนทางการศึกษา สื่อมีเดีย และช่องทางอื่น ๆ เพื่อสื่อสารกับชาวโลกให้เกิดความยอมรับในอัตลักษณ์ของตน พร้อมกันนี้จีนได้เสริมสร้าง **Hard Power** ให้แข็งแกร่งด้วยการเร่งพัฒนากองทัพให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น โดยใช้ทั้ง **Soft Power** และ **Hard Power** ให้สอดคล้องตามกระแสพลังอำนาจของตนที่เพิ่มขึ้น รวมถึงเงื่อนไขสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมภายในประเทศ และการเปลี่ยนแปลงพลวัตระหว่างประเทศ ซึ่งนโยบายของจีนในระยะหลังมีความแข็งแกร่งมากขึ้น สามารถท้าทายประเทศตะวันตกโดยไม่หวั่นไหว แต่การใช้ **Soft Power** ยังคงได้รับการต่อต้านจากชาติตะวันตกและผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะประเด็นการให้ช่วยเหลือนอกกรอบบรรทัดฐานความช่วยเหลือระหว่างประเทศและการไม่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญคือการปิดกั้นประชาชน อันเป็นพื้นฐานการปกครองที่มีมาแต่เดิมของจีน ทำให้การใช้ **Soft Power** ที่ขึ้นอยู่กับการณ์โน้มน้าวมีอุปสรรคเช่นกัน

ในส่วนของประเทศไทยการใช้ **Soft Power** ต่อภาคประชาชน ได้แก่ การส่งออกวัฒนธรรมอันดีงามซึ่งเป็นพื้นฐานวิถีชีวิตแบบไทย ความเป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เป็น **Soft Power** ที่มีอยู่ในกำเนิดของคนไทย รวมถึงลักษณะของสังคมไทยที่เปิดกว้าง มีความเป็นเสรี จึงเป็นจุดแข็งที่เอื้อต่อการใช้กระแสพลังอำนาจ ความงาม ความอ่อนโยนได้เป็นอย่างดี การใช้ **Soft Power** ต่อเป้าหมายภาคประชาชน เป็นสิ่งที่น่ากลัวเพราะเป็นกระแสกลมกลืนกับวิถีชีวิตของประชาชนมาก เมื่อกระแสพลังอำนาจมีกำลังมากพอจนกลมกลืนเข้าไปกับจิตวิญญาณของกลุ่มเป้าหมายแล้ว จะทำให้เกิดพลังมวลชนอันมหาศาลที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศเป้าหมายได้ หรืออาจจะเป็นพลังในทางบวกเพื่อต่อยอดในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศผู้ใช้ได้เช่นกัน ดังนั้นประเทศไทยควรมีการกำหนดนโยบาย แนวทางการใช้ **Soft Power** เป็นวาระแห่งชาติ และการใช้ **Soft Power** ต้องมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ระดับการใช้และการเลือกใช้กระแสพลังอำนาจให้สอดคล้องกับประเทศเป้าหมาย รวมถึงต้องมีการใช้ **Soft Power** ทั้งเป้าหมายภาครัฐ และภาคประชาชน เพื่อเป็นพลังเสริมในการขับเคลื่อน

ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี การใช้ Soft Power ของไทยไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แต่เป็นการจับอาวุธขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของชาติในรูปแบบหนึ่งในท่ามกลางที่ประเทศต่าง ๆ เริ่มใช้อาวุธชนิดเดียวกันนี้ต่อสู้กันอย่างรุนแรงมากขึ้น แต่ประเทศไทยยังไม่ใคร่รู้อะไรที่จะใช้อาวุธนี้อย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับประเทศชาติ

เอกสารอ้างอิง

- ^๑ Praornpit Katchwattana , สุนทรพจน์ สี จิ้นผิง ครบรอบ ๔๐ ปี นโยบายปฏิรูป & เปิดประเทศ “จีนไม่ต้องการเป็นเจ้าโลก” แต่ขอเดินหน้าสร้างตำนานความสำเร็จ พลิกฟ้าพลิกแผ่นดิน ให้โลกจำ, December 20, 2018 , <https://www.salika.co/2018/12/20/xij Jinping-speech-40-years-china-revolution/>
- ^๒ คมพิท สุกุลหวง, “สีจิ้นผิงกับอำนาจละมุน” และทิศทางนโยบายปี ๒๐๑๘ ที่โลกห้ามกระพริบตา, <https://thestandard.co/2018-year-of-xi-jinping-china-soft-power/>
- ^๓ กัณฑ์ลักษณ์, “พลังอำนาจ”, นาวีการิปัตยกรรม, ฉบับที่ ๘๓ , หน้า ๖๔.
- ^๔ Ibid., หน้า ๖๕.
- ^๕ กัณฑ์ลักษณ์, “Soft Power ตามแนวความคิดของ Joseph Nye”, นาวีการิปัตยกรรม, ฉบับที่ ๘๔, หน้า ๓๘ -๓๙.
- ^๖ Ibid., หน้า ๓๙ - ๔๒.
- ^๗ Ibid., หน้า ๔๓ - ๔๗.
- ^๘ <http://www.thaizhong.org/th/content/interesting/maritime-silk-road-21.html>
- ^๙ On geography, see, e.g., Robert Kaplan, “The Geography of Chinese Power: How Far Can Beijing Reach on Land and at Sea?,” *Foreign Affairs* (May/June 2010): 22–41. On China as a “civilization state,” see especially Joseph Levenson, *Confucian China and its Modern Fate: A Trilogy*, vol. 1, *The Problem of Intellectual Continuity* (Berkeley: University of California Press, 1968), p. 95–108.
- ^{๑๐} Henry Kissinger, *On China* (New York: Penguin, 2011), p. 1–32; and Zhu Liqun, *China’s Foreign Policy Debates*, Chaillot Papers (Paris: European Union Institute for International Security Studies, 2010), p. 17–20.

- ๑๑ Stephen Walt, *The Origins of Alliances* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 1987), p. 17–33; Randall Schweller, “Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In,” *International Security* 19, no. 1 (1994): 72–107; and Paul Schroeder, “Historical Reality Versus Neo-Realist Theory,” *International Security* 19, no. 1 (1994): p. 108–48.
- ๑๒ Wang Jisi, “China in the Middle,” *American Interest* 10, no. 4 (2015): 55–56, <http://www.the-american-interest.com/2015/02/02/china-in-the-middle/>; and Goldstein, *Rising to the Challenge*, 20–21.
- ๑๓ “Joint Communiqué of the United States of America and the People’s Republic of China (Shanghai Communiqué),” February 28, 1972, <http://www.china.org.cn/english/china-us/26012.htm>.
- ๑๔ Wang Jisi, “Duō jí huà duì zhàn bà quán zhǔ yì: Zhōng guó de guó jì zhèng zhī guān” [Multipolarity versus hegemonism: Chinese views of international politics], September 28, 2008, <http://www.wcssm.org.cn/view.php?id=21083>; Goldstein, *Rising to the Challenge*, 22–40; and Brantly Womack, “Asymmetry Theory and China’s Concept of Multipolarity,” *Journal of Contemporary China* 12, no. 39 (2004): p.351–59.
- ๑๕ Randall Schweller and Xiaoyu Pu, “After Unipolarity: China’s Visions of International Order in an Era of U.S. Decline,” *International Security* 36, no. 1 (2011): p.58–64.
- ๑๖ Flynt Leverett and Wu Bingbing, “The New Silk Road and China’s Evolving Grand Strategy”, Nov 14, 2016, <https://www.journals.uchicago.edu/doi/10.1086/689684>
- ๑๗ Ibid.
- ๑๘ Zhong Feiteng, “China’s grand strategy in a new era”, <http://www.eastasiaforum.org/2018/03/05/chinas-grand-strategy-in-a-new-era/>
- ๑๙ Esther Pan, “China’s Soft Power Initiative”, <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-soft-power-initiative>
- ๒๐ Eleanor Albert, “China’s Big Bet on Soft Power”, <https://www.cfr.org/backgrounders/chinas-big-bet-soft-power>
- ๒๑ Ibid.
- ๒๒ Flynt Leverett and Wu Bingbing, loc.cit.
- ๒๓ “การใช้ Soft Power ของจีน”, *จุลสารความมั่นคงศึกษา*, ฉบับที่ ๑๓๖ – ๑๓๗ (กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗), หน้า ๔๙.
- ๒๔ Esther Pan, loc.cit.
- ๒๕ Eleanor Albert, loc.cit.
- ๒๖ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการผู้แทนราษฎร, “จีนกับการเป็นมหาอำนาจในศตวรรษที่ ๒๑”, เมษายน ๒๕๖๐, หน้า ๑๔.

- ๒๗ Ibid., หน้า ๑๕.
- ๒๘ Ibid., หน้า ๑๒ – ๑๓.
- ๒๙ Eleanor Albert, loc.cit.
- ๓๐ Ibid.
- ๓๑ Ibid.
- ๓๒ จุลสารความมั่นคงศึกษา, op.cit., หน้า ๕๓ – ๕๔.
- ๓๓ Eleanor Albert, loc.cit.
- ๓๔ จุลสารความมั่นคงศึกษา, op.cit., หน้า ๕๖ – ๕๗.
- ๓๕ Eleanor Albert, loc.cit.
- ๓๖ <https://www.posttoday.com/politic/news/567546>

